

BOGER

Tormod Jørgensen: **Anthon Frederik Tscherning**. (Levin & Munksgaard, Ejnar Munksgaard, København 1938.) 496 Sider. 15 Kr.

Forfatteren af denne Bog har jeg kendt i en lang Aarrække, fra han var en halv Snes Aar indtil nu, da han er over de 60. I sin Studentertid, hvor han var stærkt optaget af det danske Folks Historie i det 19. Aarhundrede, sagde han en Dag: „Naar jeg en Gang faar Tid og Lejlighed, vil jeg skrive en Bog om Tscherning.“

Men Aarene gik. Tormod Jørgensen blev efter sin mangeaarige Eksamenslæsning spændt stærkt for i Høng, hvor han foruden at være sin Faders Medhjælper ved den stærkt besøgte Højskole tillige var med at oprette Realskolen og senere Gymnasiet, der Aar efter Aar ogsaa samlede mange Elever. Og først da Tormod Jørgensen ved 1935 trak sig tilbage fra Skolegerningen i Høng og flyttede til København, blev hans Ungdomsdrøm angaaende den paatænkte Bog om Tscherning til Virkelighed. I Løbet af 2½ Aar havde han den store Bog med ovennævnte Titel færdig fra Forlaget. Og det viste sig at være et Mesterstykke, han her havde udført.

Bogen imponerer ved sin Størrelse. Der skulde, følte de fleste, Tid til at gaa de mange store Sider igennem, og nederst paa de fleste Sider var der Anmærkninger, smaat trykt, til nærmere Forklaring. Men de Læsere, der uden Forsagthed er gaaet Bogen igennem, er blevet belønnet med et rigt Udbytte, efter hvad jeg har faaet at vide.

Og er der nogen Egn i Danmark, hvor Navnet **Anthon Frederik Tscherning** særlig har været kendt og skattet af mange, da er det Holbæk Amt. Jeg mindes dette Navn fra mine Drengaar i Odsherred. Det var jo i Holbæk Amt, Tscherning tidligere blev kendt, da han 1846 i Holbæk var med til at oprette Bondevenneselskabet, og hvor Tscherning blev Selskabets Formand de første Aar. Og da han saa i 1849 blev valgt i Svinningekredsen til Medlem af Folketinget — en Stilling han beholdt uafbrudt til 1866 —, da blev denne Egn i mange Maader

et kært Hjemsted for Tscherning, som vi ved det fra de mange Breve, han skrev til Jens Gregersen i Kundby. Hvor er der meget herom at læse videre i Tormod Jørgensens Bog, der er et fortrinligt Arbejde, der Blad efter Blad ved at læse dem igennem, bringer os nye Udsigter over Tschernings betydelige Indsats for at fremme det danske Folks Vel.

Skulde jeg nævne noget i Bogen, der mere kunde være pæget paa og understreget, da er det Tschernings hensynsfulde Behandling af politiske Modstandere og hans Taalmodighed indenfor sit eget Parti med Hensyn til at tage den med Ro og give Tid, naar Partiet, lige kommen til Magten, vel stærkt higede efter at faa sine store Formaal gennemført snarest mulig. Tscherning anbefalede her Sagtmodighed. Da J. A. Hansen med Tilslutning fra Bønderne i 1848 vilde sparke Kongevalgenes Venner ud af Rigsdagen, sagde Tscherning: „Lad os nu ikke gaa hen og gør en Ulykke til“.

Og til Hans Jensen i Kundby skrev Tscherning i 1853 angaaende Rigsdagsarbejdet: „Vi har, som De vil have set, ikke gjort store Fremskridt endnu, men det var ej heller at vente; der skal Tid til al Ting her i denne Verden“.

Aaret efter — 1854 — skriver han videre til Hans Jensen: „Naar vi først ved sindig Optræden viser, at den almindelige Valgret giver Staten Styrke, saa gaar nok vor Valgmaade af med Sejren“.

Og for tilsidst at tage endnu et af hans mange Eksempler paa slige Udtalelser nævner jeg, hvad han i et Brev til en jysk Rigsdagsmand skrev om Fordragelighed:

„Det er i det hele min Anskuelse, at Menigmandspartiet kun kan beholde sin Indflydelse og Betydning, og vor nuværende Forfatning faa Lov til at bestaa og at udvide sig, naar det benytter sig af den vundne Stilling med stort Maadehold og ikke bryder med Fortiden, hvor det kan undgaas. Man skal ikke beholde Manglerne, som er os overleverede, men man skal fri sig fra dem uden at afstedkomme pludselige Forandringer“.

Jens Peter Jensen.

Tormod Jørgensen: Anders og Marie Jørgensen. Af Børnesagens, Folkehøjskolens og Husmandsbevægelsens Historie. (Ejnar Munksgaards Forlag 1938). 165 Sider. 3,50 Kr.

I Anledning af Hundredaarsdagen for Anders Jørgensens Fødsel er denne Bog udkommen kort før Jul som et Minde om det elskelige Forstanderpar, der giftede sig 3. August 1875 og som ledede Høng Højskole i de følgende Aar indtil 1912, da de fratraadte

Pladsen. Anders Jørgensen var født 1. Marts 1839 og døde 30. November 1915. Hans Hustru Marie var født 23. Marts 1850 og afgik ved Døden 7. Marts 1924.

Det var i Foraaret 1872, at Anders Jørgensen kom til Høng og blev Forstander for den Folkehøjskole, der allerede i Krigsaaret 1864 var kommen i Gang Syd for Høng, nede ved Sæby, men som i 1866 ved Bøndernes Hjælp blev flyttet til Høng By og indviet ved en smuk Festlighed den 5. November samme Aar, hvor flere af Egnens Præster i Forening med den daværende Højskoleforstander E. Rotwitt førte Ordet.

Bogen indeholder en god Skildring om alt det, Anders Jørgensen var med til at sætte i Gang paa Høngegnen i de 43 Aar, han virkede her. Sammen med sin Hustru fik han foruden en fyldt Højskole et nyt opført Børnehjem godt i Gang, som nu er en selvvejende Institution, der ledes udmærket. Og saa var der den begyndende Husmandsbewægelse, som Jørgensen paa sin særegne Maade kom til at virke for som en af Førstemændene her, som nævnt paa den store Mindesten (for Anders Jørgensen), der i Efteraaret 1916 blev hentet og kørt til Høng Højskoles Have fra Hans Gabriel Nielsens Mark i Asmindrup ved Holbæk:

„Børnenes Ven
Ungdommens Vejleder
Husmændenes Raadgiver
Husmandsrejsernes Fader“.

Anders Jørgensen sluttede ofte et godt Samvær paa Skolen eller i hans Stuer med at synge for et Vers af Grundtvig, som Jørgensen selv havde sat Melodi til, og som alle hans Elever husker fra deres Skoletid paa Høng Højskole. — Verset lyder saaledes:

Søde Gud! din Engleskare
Alle dine smaa bevare!
Ja, forlad os, Fader milde.
Hvad vi gjorde, som var ilde!
Hjælp os, saa vi vorde fromme,
Saa vi i din Himmel komme,
Smile sødt i Englefavn!
Hør du os i Jesu Navn!

Dette Vers er taget af Grundtvigs Digt „Karen Bjørns Minde“, som Grundtvig skrev i 1813 efter et Mindeskraft, som den bondevenlige Godsejer Tyge Rothe (1731—1795) havde forfattet over sin afdøde Hustru Karen Bjørn ved hendes Død 1795.

Jens Peter Jensen.

Jul i Holbæk 1938 (E. Henningsens Boghandels Forlag) bragte af historisk Interesse nogle Erindringer om Wienerbørnernes Ophold her i Danmark 1919—23, fortalt af Løjtn. G. O. Orlov-Andersen, Holbæk, der gjorde et stort og fortjenstfuldt Arbejde i denne smukke Sags Tjeneste. I samme Hefte skriver Postmester V. Lyngø om „Post, Telegraf og Statstelefon i Holbæk“, en god historisk Oversigt.

Foreningen Danmarks Folkeminder har som Medlemslevering for 1938 udsendt Prof. Arthur Christensens interessante og fornøjelige Bog „Molboernes vise Gerninger“, hvori de kendte Historier ikke blot er gengivet (med gamle Illustrationer til), men ogsaa gjort til Genstand for videnskabelig Undersøgelse. — For 1939 vil Foreningen iøvrigt udsende et stort og smukt illustreret Værk af vor tidligere Formand, Dr. J. S. Møller; det hedder „Barselskik i dansk Folkeoverlevering“; en Bog paa over 400 Sider, som Medlemmerne faar gratis. Kontingentet er 4,50 Kr. (Adr. Dansk Folkemindesamling, Det kgl. Bibl., København).

Fortid og Nutid, udg. af Dansk hist. Fællesforening, bragte i 12. Bd.s 3—4 Hefte en Oversigt af Prof. Knud Fabricius: „Studiet af Danmarks Historie før og nu“ og Sigurd Jensens Afhandling: „Det 18. Aarhundredes Bondeskifter og deres Kildeværdi“.

Af „Holbæk Købstads Historie“ ved Albert Thomsen (Henningsens Boghandels Forlag) er med 11. Hefte Skildringen ført op til Perioden 178—1800.

„Fra Nationalmuseets Arbejdsmark“ for 1939 indeholder: M. Mackeprang: Nationalmuseets Bygningshistorie; Knud Thorvildsen: Dobbeltjættestuen paa Kyndeløse Mark; C. M. Smidt: Port og Faldgitter; Otto Norn: En østjysk Billedskærrer-slægt; Aage Roussell: En middelalderlig jysk Træborg; P. I. Riis: En etruskisk Bronzetrefod; Jørg. Olrik og Ax. Steensberg: Nyordningen af Folkemuseets Afdeling for Bondekultur; Ellen Andersen: Folkedragten i Danmark; N. Breitenstein: Bibelens Mønter; Margr. Hald: Leonora Christinas Jammersminde som etnologisk Kilde; Helge Larsen: Det etnogr. Udbytte af „Monsun-Ekspeditionen“.